

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

Cap. V. De autoritate Summi Pontificis circa jurisdictionem contentiosam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38227

332 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
rectè se haberent, nec animarum saluti satis invigilarent;
summi Pontifices, Pœnitentiæ Sacramenti administratio-
nem Regularibus commiserunt; eâ tamen lege, ut debitam
Episcopis reverentiam deferrent, modò majorem, modò
minorem, quod Concilio etiam generali Viennensi appro-
batum est.

C A P U T V.

*De autoritate summi Pontificis circa Jurisdictionem
contentiosam.*

1. **D**eterminatæ sunt in Concordatis inter Leonem X. Pa-
pam, & Franciscum I. Regem Franciæ initis, quæ
circa Jurisdictionem contentiosam oriri solebant disceptatio-
nes. Sed nihil est aded planum, quod difficile non evadat ex
partium studio, vel ex novorum casuum eventu. Præcipuæ
difficultates, quæ circa eam jurisdictionem à tempore Concor-
datorum emerferunt, istæ sunt. Prima, utrum Papa possit
alicujus negotii judicium ad se immediatè trahere? Secunda,
an possit aliquando Romæ negotia judicare? Tertia, an for-
mulis ordinis Judicarii sese accomodare teneatur.

2. Prima controversia frequens de causis majoribus est.
Causæ autem dicuntur majores ex quatruplici capite. Primò
ex rei, de qua agitur, magnitudine, ut v. g. quando spectant
ad Fidem, ad Religionem, vel ad præcepta generalia morum,
& disciplinæ, ut habetur Can. Præceptis dist. 12. cap. Majo-
res de Baptismo, & alibi. Secundò causæ majores dicuntur
ex magnitudine difficultatis circa illas natæ. Interdum enim
quasi synonyma ponuntur, majores, & difficiliore quæstio-
nes; & ab hoc maximè Capite Galli, saltem si Joanni Ger-
basio credimus, causarum magnitudinem metiuntur. Sic
enim habet Doctor ille dissert. de causis majoribus art. 1.
num. 10. Galli nostri diversam aliquatenus majorum causarum ideam tradi-
dere; neque enim causæ majores apud eos statim dictæ sunt, quæ de rebus ma-
joribus, ac præstantioribus essent; sed quæ plus obscuritatis haberent, ac diffi-
cultatis: quare tum tandem Apostolicam Sedem adeundam, ejusque consilium

gracula existimarent, cum aliunde lex non affulgeret, rationesq; vulgò usurpata minime sufficerent. Exploratum illud sit, &c. Tertio vocantur causæ majores ratione dignitatis personæ, v. g. cum de Episcopo agitur, ut patet ex cap. *Inter corporalia*. De translatione Episcopi; & ex Doctoribus in illud cap. Denique majores dicuntur ob difficultatem exequendæ rei justæ, aut amolendæ rei injustæ. Sic anno 876. Ecclesia Remensis in Concilio Pontigonensi, cui Apostolicæ Sedis intererant Legati, majora negotia, & majores causas appellabat eas injurias, quas à Ludovico Germaniæ Rege perpessa fuerat, & timebat, ne in posterum pateretur: *Paternis magistris instrumur, ut si qua majora negotia, vel majores cause exorta fuerint, ad sedem apostolicam, prout auctoritas docet, et mos antiquus obtinuit, semper referantur.* Quæ sint autem illa negotia deinde notatur; *Calamitates & miseria Ecclesia nostra, ac Civium nostrorum, quas hoc anno à Ludovico Rege, itemq; à Ludovico filio eius & complicibus eorum, cades videlicet, & homicidia, adulteria, fornicationes, rapinas, sacrilegia, & cetera flagitia, que nullus enumerare potest, Ecclesia nostra perpessa est.* Denique postulatur auxilium; *Ne de cetero talia, ac tanta mala Ecclesia nostra, ac Regnum patiantur, qualia hactenus passum est.* Sed hæc postrema duo Causarum genera majora non æstimantur, nisi cum aliquâ rei magnitudine conjuncta v. g. nisi agatur de deponendo Episcopo, vel alio gravissimo negotio.

3. Quæritur ergò an prima causarum illarum cognitio ad sanctam Sedem, an ad Concilium Provinciale spectet. Quæ in re, licet Episcopale judicium præmittendum, idque ex antiquis juribus colligi, aliqui senserint, certum est Concordata cum causis majores ab iis exceperunt, quæ deberent ab Ordinariis definiti, primum earum judicium summo Pontifici reliquisse. Cum enim contentiones circa jurisdictionem dirimere voluerint, hanc quæstionem, quæ maximi erat momenti, & à qua plurimæ, gravissimæque disceptationes oriri poterant, non reliquerunt indecisam: Alioquin enim si determinandæ illi superlegendum partes judicassent, de illa omnino siluissent. Cum autem mentio facta sit ejus, cur in aliud tempus definienda dilata fuisset, cum periculo ne interim novarum discordiarum esset fomes, ac sine spe novorum ad

334 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
eam in posterum commodius definiendam adjumentorum,
Perspicua videtur Concordatorum Sententia his verbis com-
prehensa tit. de causis; *Omnes, & singula causa, exceptis majoribus
in jure expresse denominatis, apud illos Judices in partibus, qui de jure, aut
consuetudine praescripta, vel privilegio illarum cognitionem habent, terminari,
ac finire debeant. Quod idem in Concilio Basileensi, & Prag-
matica Sanctione statutum fuerat.*

4. Accedit quod tempore praecedenti, ac subsequenti Con-
cordata, Gallis persuasum erat, causas majores in prima
instantia esse ad sanctam Sedem referendas, quia haec erat Juris
communis dispositio, & Canonici Juris Interpretum senten-
tia, etiam apud Gallos. Guilielmus Durandus Episcopus
Mimatenfis in speculo Juris part. 1. tit. de legato §. *Nunc osten-
dendum num. 1. Majores causa,* inquit *ad Sedem Apostolicam sunt referen-
da, ut extr. de hap. Majores extr. de transf. c. 1. 11. q. 6. omnis oppressus,
& citatus super istis coram Ordinario potest etiam absque aliquo gravamine illius,
vel comminato ad Sedem Apostolicam appellare, ut 2. quast. 4. nullam & q.
6. ad Romanam & c. Ideo §. cum ergo quod specialissimum est ut probatur
extrav. de appellat. ut debitus in fin. Joannis Gersonii, Concordatis
non longè antiquioris, verba mox exscribemus; sed glossa
ipsa Pragmaticae Sanctionis, quae semper in eo Regno maxi-
mi habita fuit in tit. de causis §. *statuit verb. Majoribus rem
confecisse videtur, addens; Quae ex natura ipsarum sunt deferenda ad
Sedem Apostolicam, nec in ipsis compellebatur quis litigare coram Judice insti-
tuti. Quod multis comprobatur autoritatibus. Rebuffus magni
nominis in illo Regno Autor eandem doctrinam tradit his
verbis; In causis majoribus in jure expresse descriptis, & Sedi Apostolica re-
servatis.**

5. Joannes Gerbadius id unum in tota sua dissertatione de
causis majoribus explicandum sibi propositum fuisse proficitur in
allocutione ad Lectorem; *Quid nempe Juris in praesentia obtinere de-
beat apud Gallos de causis majoribus. Atque idcirco dissertationem suam in-
scripsisse, ad caput Concordatorum de causis. Cum enim, inquit, Concor-
datorum leges agrè quidem initio, usu tamen inductae, sic jam videntur, ut
municipalium instar legum nobis evaserint, opera pretium duxi examinare in
primis; si quid forte novi Concordata de causis majoribus statuissent, specia-
timq; de Episcoporum operum causis. & judiciis, quibus praesertim inhaerere sibi animavi.*
Articulo autem 3. num. 2. *Quamquam, ait, dissertatio hac tota*

in scripta sit ad caput Concordatorum de causis; Verum tamen capitis eius tractatio propria magis erit hujus articuli, ubi sententiam legis capite isto comprehensa peculiari studio, ac de industria magis examinabimus. Quæ quidem declaratio levat nos onere discutiendi omnia exempla, quæ profert, judiciorum ab Episcopis circa causas majores diversis temporibus prolatorum, aut exceptiones, quas adhibet adversus prima judicia de hujusmodi causis à summis Pontificibus pronunciata.

6. Itaque id unum inquirendum est quid nempe in Concordatis eâ de re statutum fuerit; quandoquidem Concordata municipalium instar legum Gallis evaserunt; Atque quantum conjecturâ licet assequi, sunt ex illis regulis, moribus, & institutis à Regno, & Ecclesia Gallicana receptis, quæ valere debere declarant Illustrissimi Antistites Gallicani in hac tertia propositione. Sunt autem verba Concordatorum tit. de causis, quæ sequuntur; statuimus quoque, & ordinamus, quod in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis, omnes, & singule cause, exceptis majoribus in jure expressè denominatis apud illos Judices in partibus, qui de jure, aut consuetudine præscripta, vel privilegio illarum cognitionem habent, terminari, & definiiri debeant. Istud caput, seu titulus nihil amplius continet. Quod enim attexuit, nescio qua intentione, Joannes Gerbasius, aliud caput est sub titulo de frivolis appellationibus.

7. Agitur in capite modò exscripto, ut per se patet, de primo judicio causarum definitivo, non autem de supremo, & à quo appellari non possit. Nam neque minores etiam cause apud illos Judices in partibus, qui de jure, aut consuetudine præscripta vel privilegio illarum cognitionem habent, ita terminari, & definiiri possunt, quin liceat appellare, usque ad tertiam sententiam conformem inclusivè, ut in sequenti Decreto statuitur. Cùm igitur de prima sententia sit sermo; constat, causas majores in jure expressè denominatas à lege generali excipi, ejusque exceptionis non aliam vim esse posse, quàm ut aliæ quidem à Judicibus definiiri queant, qui jure, aut consuetudine, vel privilegio illarum cognitionem habent, Majores verò nequaquam.

8. Quod adhuc magis confirmatur ex eo quod notat Gerbasius; Nempe quod prava diu consuetudo inoleverat vocandi Romanam, etiam à remotissimis partibus, leviores causas, minimaq; negotia, sive id fiebat

336 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
bat in prima instantia, ut aiunt, & per calumnias, sive per frivolos appella-
tiones. Duobus igitur abusibus, ut Gallorum more loqua-
mur, mederi voluerunt tum Patres Basileenses, qui materiam
Pragmaticæ Sanctionis subministraverunt, tum Autores Prag-
maticæ Sanctionis, cui substituta sunt Concordata, tum
Concordatorum ipsorum Autores; primò quidem ne omnium
causarum prima cognitio Romam evocaretur. Secundò ne
frivolè aut interturbato jurisdictionum ordine, omisso medio
appellaretur. Primo malo occurritur statuto supra relato, quo
prima causarum cognitio Judicibus reservatur, ad quos de iu-
re, aut consuetudine, vel privilegio pertinet. Sed dum excipiuntur cau-
sa majores in iure expresse denominata, quid aliud operari potest illa
exceptio, quàm ut causæ majores etiam in prima instantia
summi Pontificis iudicio referrentur? Alteri abusi mede-
tur caput sequens, ubi prohibentur appellationes, nisi ad
immediatum Superiorem, & à sententiis interlocutoriis, nisi
gravamen inferant irreparabile. Itaque istud caput de causis,
consuetudinem vocandi Romam, etiam à remotissimis partibus leviores causas,
minimæ negotia tollit, sed exceptione firmat consuetudinem il-
luc vocandi causas majores, quæ parvis, & minutis rebus ac negotiis op-
ponuntur à Concilio Basileensi sess. 31.

9. Id luce clariùs evadet si notetur doctrina Juris Ca-
nonici, ejuſque Glossatorum & Interpretum circa ordi-
nem Judiciorum. Nam ex cap. ut nostrum de appellat. summus
Pontifex causam motam apud inferiorem Judicem ad se evocare poterat, quod de Principe supremo docent etiam Juris
Civilis Doctores, ut videri potest apud citatos ab Augusti-
no Barboſa in hoc cap. verb. ad nostrum iudicium revocavimus. Ea-
que evocatio eundem, aut majorem, quàm appellatio, ha-
bebat effectum; Cùm plus sit, inquit Innocentius III. illius De-
cretalis Autor, Romanum Pontificem ad se aliquod revocare (aut ut
est in margine) evocare negotium, quam quemquam ad eum super ali-
quo negotio provocare. Poterat etiam ad summum Pontificem ap-
pellari omisso medio ut patet ex cap. antiqua de privileg. ubi
gloss. verb. ab omnibus; hoc est, ait, privilegium Apostolica Sedis ut
omnis omnibus possit appellari ad ipsam. Idem docet hic Augustinus
Barboſa, plurimorumque Doctorum autoritate confirmat.
Jus autem illud observabatur in Gallia, ut alibi. Non enim alio

alio jure communi quam Decreto, & Decretalibus utebantur Galli, ut tradit D. Petrus de Marca lib. 3. cap. 6. num. 5. verbis jam alibi relatis; Abusus igitur, qui circa hæc duo puncta irreperant, tollere voluerunt Patres Basileenses, Auctores Pragmaticæ Sanctionis, & Auctores Concordatorum, solis causis majoribus primo sanctæ Sedis judicio relictis, & sublatis appellationibus, omisso medio, vel à sententia interlocutoria gravamen irreparabile non inferente.

10. Agnovisse, vel invitus videtur Gerbasius, Concordata aliquid statuisse circa causas majores, & discrimen inter illas, & ordinarias posuisse; sed vult hoc tantum statutum, nempe ut illæ referrentur ad summum Pontificem, non istæ. *Esto (inquit num. 4.) determinata quoque sit in Concordatis ratio finiendarum causarum majorum. Esto clausula ista, exceptis causis majoribus, &c. legem contineat, &c. Et infra; Clausula itaque negat cognitionem causarum majorum debere omnino finiri à Judicibus in partibus sine relatione ad summum Pontificem. Sed aliena est prorsus à mente Conditorum illius statuti hæc interpretatio; quatenus primum judicium causarum majorum Episcopis reservare conatur. Primum enim jam dudum desiderat ille relationum usus, ut ne verisimile quidem sit illum in mentem aut Pontificis, aut Galliarum Regis, aut Episcoporum venisse. Secundò non quærebatur, an sancta Sedes esset consulenda super negotiis, sed in quo Tribunali, & quo ordine judicanda essent? An nimirum passim omnia possent per evocationem, aut per appellationem ad Curiam Romanam trahi, ut patet ex integro Decreti Basileensis, Pragmaticæ Sanctionis, & Concordatorum contextu.*

11. Non negabit Gerbasius Senatui Parisiensi veram Pragmaticæ Sanctionis intelligentiam, quippè cujus se illa Curia protectricem profiteatur. Atqui Senatus Parisiensis in oratione ad Regem Ludovicum XI. an. 1461. circa libertates Ecclesiæ Gallicanæ habitâ, & inter Tractatus de illis libertatibus in 1. tomo Puteani secundo loco relatâ, declarat primam cognitionem, & decisionem causarum ad Episcopos spectare, nisi sint majores.

12. Idem declararunt Officiales Regii an. 1461. „Cautum est ut Ordinarii tanquam veri Pastores cognitione, ac jurisdictione gauderent in suas oves, exceptis causis majoribus

338 TRACTATUS DE LIBERTATIBUS,
„bus reservatis à dicto Concilio, scilicet Basileensi apud Pa-
„teanum in probat. libert. Eccl. Gall. cap. 36. num. 21.

13. Articulo 15. affert Gerbafius quædam exempla Con-
cordatis recentiora, quibus ostendit Regem Christianissi-
mum, vel Ecclesiam Gallicanam, vel Episcopos singulares
intercessisse, ubi summi Pontifices Episcopos deponere mo-
liebantur, sed cum afferat exempla etiam contraria, quid ex
illo conflictu resultat, nisi modò illud, modò aliud jus
usurpari, prout quisque suis rationibus commodum judi-
cat?

C A P U T V I.

De causis judicandis Romæ.

1. **S**ecunda controversia est an majorum causarum cog-
nitionem Judicibus delegatis in Regno committere teneat-
ur summus Pontifex? Nequaquam certè, ad id adstringitur:
quia non honoris tantùm causa, & in signum superioritatis
summo Pontifici reservatæ sunt, quod de appellationibus in
causis ordinariis dici posset; sed quia propter rerum digni-
tatem, supremi Judicis lumen, & autoritatem requi-
runt.

2. Sunt multi alii casus, in quibus summus Pontifex de-
beret causarum cognitionem ad se trahere, etiam si alias nul-
la ei positiva lege reservarentur v. g. Primò cum Episcopi
aut nolunt, aut non possunt Ecclesiarum necessitatibus pro-
videre. Attamen, inquit Joannes Gerbais de caus. major. art.
10. §. 3. *Si quando Metropolitanis, vel in Suffraganeorum suorum sceleribus
conuivere visi sunt, vel certè ob fufum latius malum, nimiamq; forte corrupte-
lam emendandis illis impares extiterunt; haud immeritò sane Apostolica Sedi
adfuit autoritas, ad quam nempe spectat cæterorum Episcoporum excitat
vigilantiam, imò & eorum implere vices, si fortè deficiant, &c.*

3. Secundò quando periculum est in mora, sic idem Ger-
bais art. 11. in fine, loquens de Commissariis ab Urbano VIII.
datis die octava mensis Octobris anno 1632. ad instantiam Lu-
dovici XIII. Francorum Regis adversus quosdam ejus Regni
Præ-